

Bilageförteckning

- Bilaga 1 Informationsbrev till berörda om projektet
- Bilaga 2 Tips inför iakttagelser av kemisk bekämpning ("vargflocksinspektion")
- Bilaga 3 Checklista för iakttagelser vid spridning av kemiska bekämpningsmedel
- Bilaga 4 (1) Kommentarer till checklistan
(2) Checklista att användas vid tillsynsbesöken
- Bilaga 5 Prognoskalender (sannolikhetskalender)

Till samtliga som berörs av tillsyn

Tillsyn angående spridning av kemiska bekämpningsmedel under perioden maj-oktober 2001

Miljö- och hälsoskyddskontoret deltar i ett projekt i länet (Miljösamverkan i Västra Götaland) om tillsyn av spridning av kemiska bekämpningsmedel. Projektet syftar till att kontrollera om de regler som finns på området som gäller *bl.a.* behörighet för bekämpning, försiktighetsmått vid spridning, rengöring av utrustning följs.

Under perioden maj - oktober kommer miljö- och hälsoskyddskontoret att utöva tillsyn hos berörda verksamhetsutövare. Tillsynen berör lantbrukare, golfbanor, växthus/plantskolor m.fl. Det är dock inte säkert att alla kommer att besökas.

Det första momentet kommer att bestå av iakttagelser vid spridningstillfället. Därefter kommer miljö- och hälsoskyddskontoret att göra ett oanmält tillsynsbesök hos verksamhetsutövaren för att bland annat kontrollera dokumentationen från spridningstillfället.

När det gäller växthus, plantskolor etc. kommer tillsynen enbart att bestå av ett tillsynsbesök, dvs. några iakttagelser i samband med spridningen kommer inte att göras.

Om Ni har frågor är Ni välkomna att kontakta miljö- och hälsoskyddskontoret.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSKONTORET

Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Tips inför iakttagelser av kemisk bekämpning (inledande vargflocksinspektioner)

Förberedelser innan man åker ut:

1. Planera lämpliga tidpunkter (sannolikhetskalendern i Bilaga 5 ger vägledning) utifrån vilka objekt som skall besökas (t.ex. vad som odlas hos lantbrukarna i kommunen).
2. Vilka på kontoret har möjlighet att åka ut? Åk gärna ut flera stycken så blir momentet effektivt.
3. Gå igenom vilka körvägar som är lämpliga. Kanske finns det platser ifrån vilka man har bra utsikt över områden där bekämpning är möjlig.
4. Det kan vara bra att i förväg kontrollera om någon av de fastigheter man ska besöka ligger inom skyddsområde för vattentäkt.

Ta gärna med följande när ni åker ut:

- Kartor (t.ex. topografiska, ekonomiska) där fastighetsbeteckningar framgår,
- Kikare,
- Kamera,
- Checklistan i Bilaga 3,
- Om kontoret är utrustat med vindmätare kan man ta med denna samt termometer, men det är inte nödvändigt.
- Termosen (en fin sommarmorgon kan vara inbjudande för lite fika).

Övrigt:

Noteringar om fastighetsbeteckningar, tidpunkter och väderförhållanden görs på checklistan (Bilaga 3). Om man vet vilken grödan är kan det också antecknas. Om man skulle uppmärksamma några brister noterar man givetvis det.

Iakttagelser vid spridning av kemiska bekämpningsmedel

Datum: _____ **Tid:** _____

Fastighetsbet: _____

Väderförhållanden

Vindförhållande: _____

Temperatur ca: _____

Regn: Ja Nej

Finns synlig vindflöjel på traktorn alt. sprutan? Ja Nej

Övrigt: _____

Gröda

Vall Stråsäd Oljeväxter Ärtor

Träda Övrigt _____ Vet ej

Påfyllnad (dunkar, vattentank, annat)

Övriga anmärkningar

T.ex. diken, vattendrag, åkerholmar, fasta körspår o.s.v.. Ev. skiss av åkern

Inspekterat av: _____

Kommentarer till checklistan som används vid tillsynsbesök

Nedan följer några allmänna kommentarer samt kommentarer till frågorna i vissa rutor som kan vara bra att läsa innan man använder checklistan, så att inga tveksamheter uppstår när man är ute.

Allmänt: Ovanför varje ruta står det några hänvisningar till författningssamlingar, allmänna råd (AR) etc. Man kan säga att miljöbalken alltid är tillämplig. Annars är tanken att man för varje område (ruta) ska få viss hjälp med var bestämmelser finns. För mer utförlig text om lagstiftning får man läsa kapitlet *Lagstiftning – vad är det som gäller?*.

Under varje ruta finns tomma rader för *Bedömningar*. Här kan man skriva egna anteckningar; tillägg, brister etc.

1. KEMIKALIEFÖRVARING

Sker förvaring tillsammans med eldfarliga eller explosiva ämnen se sid 61 i ”Säker bekämpning”.

2. SPRUTFÖRARE

Om man antecknar namn och personnummer på den/de personer som bekämpat kan uppgifterna om behörighet och tillstånd sedan kontrolleras via Länsstyrelsens lantbruksenhet (Ing-Marie Berggren, tfn 0501-60 58 03). Om man vill ha en lista över samtliga behörigheter i kommunen kan man vända sig till samma ställe.

3. TILLREDNING AV SPRUTVÄTSKA

4. UTRUSTNING MM

- Vattentank för rengöring i fält se sid 91 Säker bekämpning
- Preparatpåfyllare se sid 90 Säker bekämpning
- Vattentank för förarhygien se sid 36 Säker bekämpning
- Droppskydd se sid 108 Säker bekämpning

Tänk på att funktionstest av spruta är frivilligt (även om det varmt rekommenderas).

5. FÄLTARBETET

- Första frågan, dvs. om föreskrifterna för respektive preparat (etikett eller varuinformationsblad) följs, innebär att man frågar verksamhetsutövaren om denne följer dessa, inte att man själv ska bedöma det för de preparat som finns på plats. Kan bli något av en diskussionsfråga med den ansvarige.
- Markanpassat skyddsavstånd: de rekommenderade skyddsavstånden är markerade med fetstil.

- Fasta körspår innebär att man när man sår grödan stänger av vissa billar ("frökanaler") i såmaskiner vilket gör att där inte kommer några frön. Underlättar sedan både sprutning och gödsling utan att behöva köra dubbelt. Bör även göra att det är lättare att hålla skyddsavstånd.

6. EFTER SPRUTNINGEN

7. DOKUMENTATION

- Observera att *kravet* på dokumentation i en sprutjournal bara gäller vid bekämpning utomhus.
- Kunskap om bin och andra pollinerande insekter samt bifarliga medel finns på sid. 52-53 samt 94-95 (dokumentation) i "Säker bekämpning".

8. BEKÄMPNING PÅ GÅRDSPLANER

Många (de flesta) bekämpningsmedel är inte tillåtna att använda på gårdsplaner. Därför bör man ställa frågan om hur de bekämpar sina gårdsplaner och uppmärksamma eventuell felaktig hantering.

9. HUR SKER OMHÄNDERTAGANDE AV RESTPRODUKTER

10. VÄXTHUS, GOLFBANOR o.dyl.

De mesta i handledningen är tillämpligt även på växthus, golfbanor mm (se dock undantag under punkten Dokumentation). Denna sista ruta handlar dock bara om dessa verksamheter.

CHECKLISTA att användas vid tillsynsbesöken

Fastighetsbeteckning: _____

Firmanamn: _____

Tfn: _____

Ansvarig/ägare: _____

Tidigare iakttaget spruttillfälle datum: _____

1. KEMIKALIEFÖRVARING

KIFS 1998:8, KemI AR 1994:3, AFS 1998:6, AFS 2000:4

På företaget används:

Klass 1L preparat

Klass 2L preparat

Kemikalierna förvaras i:

Speciell sprutbod Annat: _____

Förvaringsutrymmet har:

Låsbar dörr Låst vid inspektionstillfället? Ja Nej

Ventilation Tröskel Hårdgjort/avloppslöst golv

Ryms 1/3 av preparatens volym innanför tröskeln alt. slutande golv? Ja Nej

Om avlopp finns, var mynnar det? _____

Förvaras bekämpningsmedel i originalförpackning? Ja Nej

Sker förvaring skilt från foder och livsmedel? Ja Nej

Sker förvaring tillsammans med eldfarliga eller explosiva ämnen? Ja Nej

Finns bekämpningsmedel som ej är godkända för användning? Ja Nej

(ex. utgånet datum)

Vilka (om ja): _____

Hur sker förvaring under pågående bekämpningsarbete? _____

Finns förteckning över de kemikalier som används? Ja Nej

Bedömning: _____

2. SPRUTFÖRARE

SJFVS 1993:59, AFS 1998:6, AFS 2000:4

Sprutningen utförs av:

Företagaren

Familjemedlem

Anställd(a)

Annan, t ex maskinstation: _____

Sprutföraren(na):

Namn & Personnr: _____

Tillstånd för klass 1L-medel Ja Nej

Kunskapsbevis för klass 2L-medel Ja Nej

Namn & Personnr: _____

Tillstånd för klass 1L-medel Ja Nej

Kunskapsbevis för klass 2L-medel Ja Nej

Namn & Personnr: _____

Tillstånd för klass 1L-medel Ja Nej

Kunskapsbevis för klass 2L-medel Ja Nej

Personlig skyddsutrustning:

Handskar Andningsskydd Ögon- och/eller ansiktsskydd Skyddskläder

Övrigt: _____

Bedömning: _____

3. TILLREDNING AV SPRUTVÄTSKA

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3

Påfyllnad av vatten sker från:	Tank ☐	Vattentäkt ☐
Annat ☐ _____		
Sprutan står vid påfyllnad på:	Platta kopplad till uppsamlingsbrunn/urinbrunn ☐	
Biobädd ☐	Biologisk aktiv mark ☐	Annat ☐ _____
Avstånd till vattendrag/brunnar: _____		
Används:	Sprutans egen pump ☐	Separat pump ☐

Bedömning: _____

4. UTRUSTNING MM.

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3

Vattentank för rengöring i fält ☐	Preparatpåfyllare ☐	
Vattentank för förarhygien ☐	Droppskydd ☐	
Vindmätare ☐	Termometer ☐	Vindflöjel el. liknande ☐
Sprutan funktionstestades år: _____	Finns kontrollmärke? Ja ☐	Nej ☐
Är brister vid ej godkänd funktionstest åtgärdade?	Ja ☐	Nej ☐

Bedömning: _____

5. FÄLTARBETET

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3

Preparat:				
Följs föreskrifterna för resp. preparat (användningsområde, begränsning av användningstid, appliceringsmetod etc.?)	Ja ☐	Nej ☐	Har ej kontrollerats ☐	
Vid "nej" precisera:	_____			

Markanpassat skyddsavstånd:				
Diken och dräneringsbrunnar:	1 – 5 m ☐	6 – 11 m ☐	12 – 30 m ☐	_____ ☐
Sjöar och vattendrag:	1 – 5 m ☐	6 – 11 m ☐	12 – 30 m ☐	_____ ☐
Vattentäkter:	1 – 5 m ☐	6 – 11 m ☐	12 – 30 m ☐	_____ ☐

Används permanenta skyddszoner? Ja Nej

Vindanpassade skyddsavstånd:

Finns tekniska hjälpmedel för att minska vindavdriften? Nej Ja Vad: _____

Används Naturvårdsverkets ”Hjälpreda för att bestämning av vindanpassat skyddsavstånd”?

Ja Nej

Ligger marken inom vattenskyddsområde? Ja Nej

Används fasta körspår? Ja Nej

Bedömning: _____

6. EFTER SPRUTNINGEN

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3

Rengöring av spruta och traktor sker:

I fält På platta kopplad till uppsamlingsbrunn/urinbrunn

På biologiskt aktiv mark Biobädd Annat _____

Avstånd till vattendrag och olika typer av brunnar: _____

Sprutan förvaras under säsongen: Inomhus På biobädd

På bevuxen mark På gårdsplanen Annat _____

Bedömning: _____

7. DOKUMENTATION

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3, SJVFS 1999:94

Finns korrekt utförd dokumentation (sprutjournal) enligt Naturvårdsverkets

spredningsföreskrifter omfattande de senaste tre åren? Ja Nej

Verkar dokumentationen stämma med tidigare iakttagelser av miljökontoret?

Ja Nej

Finns löpande anteckningar från användning av bifarliga medel för de tre sista åren enligt SJVFS 1999:94? Ja Nej Används inte

Används LRF:s Miljöhusesyn? Ja Nej

Bedömning: _____

8. BEKÄMPNING PÅ GÅRDSPLANER

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3

Vilken/vilka metoder används? Mekanisk Termisk Kemisk Annan: _____

Bedömning: _____

9. HUR SKER OMHÄNDERTAGANDE AV RESTPRODUKTER

SFS 1996:971

Överbliven sprutvätska: _____

Preparat som är förbjudna eller ej längre aktuella för företaget (jmf sid. 1 p. 1):

Tomemballage: _____

Bedömning: _____

10. VÄXTHUS, GOLFBANOR o.dyl.

SNFS 1997:2, NV:s AR 97:3

Vilken/vilka bekämpningsmetoder används?

Maskinellt

Manuellt

Sprinkel

Dimning

Biologisk

Annat _____

Används: Handspruta

Ryggspruta

Kärrspruta

Informeras allmänheten genom anslag vid bekämpning där allmänheten kan färdas fritt?

Ja

Nej

Bedömning: _____

”Prognoskalender” (Sannolikhetskalender)

Perioder när det är lämpligt att bekämpa ogräs, skadesvampar och skadeinsekter i dagens lantbruk är relativt regelbundet återkommande under växtodlingsåret. Nedan visas i stora drag de perioder då kemisk bekämpning kan utföras i olika grödor under året. Kemisk bekämpning är beroende av yttre faktorer som grödans utvecklingsstadium och förekomst och utvecklingsstadium på skadegörare. Observera att dessa tider anger när det kan vara lämpligt att utföra en behandling. Lantbrukaren kan sedan utifrån förekomsten av skadegörare och med hjälp av bekämpningströsklar och information från prognosverksamhet bedöma om det är befogat att behandla sina grödor.

April-Maj	Ogräsbekämpning i höstsäd
April-Maj	Stråförkortning i höstråg
Maj-Juni	Ogräsbekämpning i vårsäd
Maj	Insektsbekämpning i oljevaxter (rapsbaggar)
Juni	Bladlusbekämpning spannmål
Juni-Aug	Bladmögelbekämpning (Brunröta) i potatis
Juni	Svampbekämpning i spannmål (bladfläcksvampar)
Juli (1:a)	Kemisk brytande av trädan (Glyfosat preparat)
Aug-Okt	Kvickrotsbekämpning (Glyfosat preparat)
Sept-Okt	Ogräsbekämpning i höstsäd
Okt (från den 10:e)	Kemiskt brytande av fånggröda på träda (Glyfosat preparat)
Okt-Nov	Broddbehandling i höstsäd (mot övervintringssvampar)

Detta visar under vilka perioder under året kemiska bekämpningsmedel normalt kan användas. För att mera detaljerat se vilka preparat (aktiva substanser), doser, bekämpningstidpunkter och eventuella bekämpningströsklar som normalt nyttjas för respektive bekämpningstillfälle, hänvisas till SJV: s skrift ”Bekämpningsrekommendationer 2000” (se litteraturlistan).

Som komplement till ovanstående lista skall man ha i beräkning att den största påverkande faktorn som vi måste ta hänsyn till är väderleken. Den styr grödan. Det kan skilja upp till en månad i dess utveckling mellan olika år beroende på såtid och förhållandena under växtperioden. Även skadegörare av olika slag påverkas, ett fuktigt år gynnar svampsjukdomar med risk för större angrepp. Torrt väder under försommaren kan ge goda förutsättningar för insekter och framför allt bladlöss som kan angripa grödan.

För att få en mer exakt uppfattning om förhållandena respektive år så har Jordbruksverkets regionala växtskyddscentraler en prognosverksamhet som genom prognosrutor på ca 135 åkerskiften fördelade runt om i länet ger en uppfattning om trycket av skadegörare under växtsäsongen. Denna information kan nås via nätet på adressen: www.sjv.se/vsc/skara.

Vid bekämpning är det viktigt att det inte blåser för mycket. Därför sker bekämpning oftast tidiga morgnar och kvällar då det är störst chans till lugn.

När det gäller växthus så är det främst kulturen (grödan) och dess utvecklingsstadium som bestämmer när bekämpning skall sättas in. Väderlek och årstid spelar i dessa fall mindre roll. Bekämpningen av svampar och insekter är därför inte direkt indelad efter året utan kan ske vid behov under hela året.